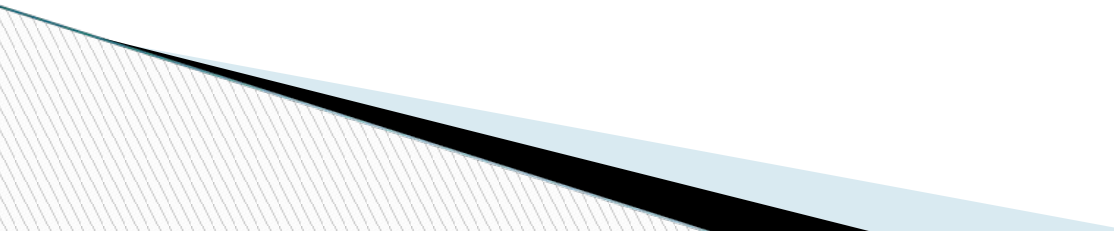

Презентація на тему: Екологічна система України

Презентація: Учня 11У/Ф
Волошина Максима

План:

1. Екологічний стан атмосфери повітря в Україні
 2. Екологічний стан водних ресурсів в Україні
 3. Екологічний стан ґрунтів в Україні
 4. Рідкісні види тварин і рослин в Україні
-

Екологічний стан атмосфери повітря в Україні

Нагадаємо, що Україна лежить на шляху перенесення повітряних мас з Атлантики далеко на схід у центр Євразії. У середньому через її територію щороку проходять 45 циклонів (переважно восени, навесні і взимку) і 35 антициклонів (влітку, ранньої осені і взимку). Практично не буває тривалого застою повітря.

Таким розташуванням пояснюється та обставина, що основні закордонні речовини забруднювачі повітря України прибувають до нас із заходу, а сама вона експортує власні викиди насамперед до Росії. За даними експертів, загальний баланс різко негативний. На нашій території залишається 76 500 тонн азоту з його діоксиду (NO_2) і близько 40 000 тонн з оксиду (NO). Ми їх отримуємо насамперед з Польщі, Німеччини, Росії, Чехії, Білорусі, Румунії та віддаленіших західних сусідів. Приблизно така сама ситуація зі сполуками сірки, якої на нашій землі залишається приблизно 274 000 тонн щороку. Ланцюжок забруднювачів сіркою такий: Польща, Румунія, Німеччина, Чехія зі Словаччиною, Росія та інші країни.

Та все ж головні забруднювачі повітря є “рідними”. Наростання маси викидів відбувалося до середини 80-х років ХХ ст., коли воно змінилося скороченням (рисунок 1). Внаслідок розвалу економічного життя на початку 90-х кількість викидів різко зменшилася. Стало легше дихати, але важче жити.

Рисунок 1 - Обсяги щорічних промислових і транспортних викидів в Україні
Для допитливих наведемо динаміку змін забруднення повітря основними сполуками (рисунок 2). Розпочинаючи з 1994 р. обсяг викидів змінювався мало.

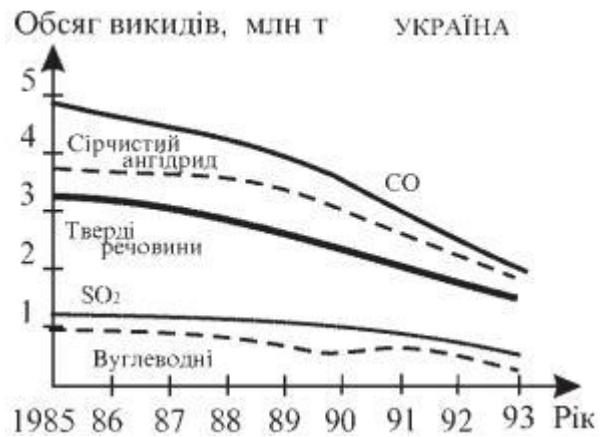

Рисунок 2 - Речовинний склад щорічних промисловотранспортних викидів

**Мережа спостережень
національної гідрометслужби України.
Моніторинг забруднення довкілля**

Основними забруднювачами були і лишаються підприємства енергетики і металургії. На них припадає понад 70 % усіх викидів оксиду азоту, а сполук сірки ще більше 82 %. Перспективи на майбутнє невтішні, бо фінансова скрута змусить підприємства шукати якнайдешевше паливо. Для них буде надто дорогим екологічно чистий газ, який доведеться замінити на мазут і низькосортне вугілля. Якщо не буде знайдено коштів на доочищення викидів і не зменшиться обсяг виробництва у згаданих галузях, то годі чекати очищення повітря в промислових містах України.

Вимірювання на території України свідчать, що практично в усіх великих містах постійно чи періодично шкідливі речовини присутні у повітрі у надмірній кількості. На початок 90х років ХХ ст. найбільшими викидами у повітря характеризувалися Кривий Ріг (1,15 млн т), Маріуполь (650 тис. т), Запоріжжя, Макіївка, Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ (по 350 тис. т), Київ, Донецьк, Керч, Дебальцеве (по 300 тис. т), Комунарськ і Одеса (200 тис. т) та ін. Характерними для наших міст є порівняно високі рівні забруднення специфічними і органічними сполуками: бензопіреном, фенолом, формальдегідом, аміаком та ін. Дію на людину більшості з цих речовин описано в інших книгах (наприклад, у першому підручнику зі списку, що наведений у кінці книги). Тому наголосимо лише на менш відомому бензопірені, забруднення яким повітря в українських промислових містах особливо високе.

Бензопірен (точніше бензо(а)пірен) належить до групи поліциклічних ароматичних вуглеводнів, які й до втручання людини у довкілля були присутні всюди у невеликих кількостях.

Трохи розчиняються у воді (одиниці мкг/л), на порядок вище в крові людини. Леткий при кімнатних температурах, але основна його кількість у забрудненому ним повітрі завжди зв'язана з твердими частинками (це стосується і забрудненої води). Дощ суттєво і швидко очищає повітря від цієї речовини, змиваючи її в ґрунт. Бензопірен утворюється при всіх способах спалювання твердого і рідкого палива, під час практично всіх пожеж, виділяється при виверженнях вулканів, продукується на кожній кухні під час високотемпературної обробки їжі (смаження, копчення тощо). Ця речовина може потрапляти в наш організм всіма можливими способами (не тільки з повітрям, їжею, а й безпосередньо через шкіру). Комісія експертів-медиків зарахувала бензопірен і його “родичів” до групи канцерогенів, пухлиноініціююча дія яких незаперечно (дослідами) доведена для тварин. На основі закону екології про єдність живого його вважають потенційним канцерогеном для людей. Це припущення підтверджується фактом частих випадків виникнення кількох видів раку серед людей, які роками мають справу з середовищами з високою концентрацією бензопірену. Він не накопичується у м'ясі тварин, а знешкоджується чи виводиться назовні (висновок: м'ясо свиней, яких вирощували на обгорілих шашликах з великим вмістом бензопірену, безпечно і майже чисте). Хоч не миттєво, але розкладається і нейтралізується у ґрунті. У рідинах бензопірен легко знищується обробкою озоном. Профілактичні заходи абсолютно необхідні для працівників, які щодня мають справу з цією речовиною. А для решти вибір: весь час їсти не дуже смачне варене (і трохи зменшити своє “споживання” бензопірену й ризик раку) чи із задоволенням наминати смажене і копчене, втішаючись тим, що рак може виникнути з тисячі інших причин (від пиття надто гарячої чаю аж до дії чорнобильських радіонуклідів).

Екологічний стан водних ресурсів в Україні

За обсягами водокористування в Україні лідирує промисловість, на яку припадає 45 % загального водоспоживання. Майже 83 % усієї забраної води в промисловості використовують енергетика, чорна металургія та хімічна промисловість, що є найводомісткішими галузями. Промислові технологічні процеси потребують великої кількості прісної води. Наприклад, на виробництво 1 т сталі застосовується до 120 м³, чавуну — 230, паперу — 800, каучуку — 3500, синтетичного волокна — майже 5 тис. м³ води. У сільському господарстві споживається до 40 %, а на комунальні потреби спрямовується близько 10 % загального водоспоживання. Середньодобове споживання води в Україні становить 270 л на особу. Майже половина забраної води скидається в річки й водойми у вигляді стічних і дренажних вод. Основним джерелом водопостачання для населення є річковий стік. Перше місце за цим показником займає Бразилія а гігантською повноводною річкою Амазонкою. Річковий стік України становить у середньому 83,5 млрд м³, а в посушливі роки зменшується до 48,8 млрд м³. Він розподіляється територіїю держави дуже нерівномірно: майже 70 % стоку припадає на північний захід країни, де мешкає близько 40 % населення. А на Донецько-Придніпровський і Південний економічні райони, в яких проживає майже 60 % населення та зосереджено найводомісткіші галузі господарства, потрапляє в середньому лише 30 % річкового стоку. У зв'язку з цим у багатьох районах півдня України спостерігається гострий дефіцит води, для ліквідації якого доводиться перекачувати воду каналами, будувати водосховища тощо.

Річкова мережа України складається з: 1) тимчасових водотоків, що мають течію лише під час сніготанення і дощів; 2) маленьких струмків і річок; 3) великих рік, таких як Дніпро і Дністер. Річки України належать до басейнів Чорного й Азовського морів і частково (майже 4 %) — до басейну Балтійського моря (рис. 7.1). Найбільше річок розміщено у басейні Дніпра — 27, Дунаю — 26,3, Дністра — 23,7 %, Південного Бугу — 9,3 %^{*86}. Середня густота річкової мережі України становить 0,34 км/км². Найбільша густота річкової мережі притаманна Карпатам, де вона сягає 2,0 км/км². Також цей показник є досить значним у Кримських горах, насамперед, на Південному березі Криму. Найменша густота річкової мережі — у Херсонській області, де є значні безстічні території.

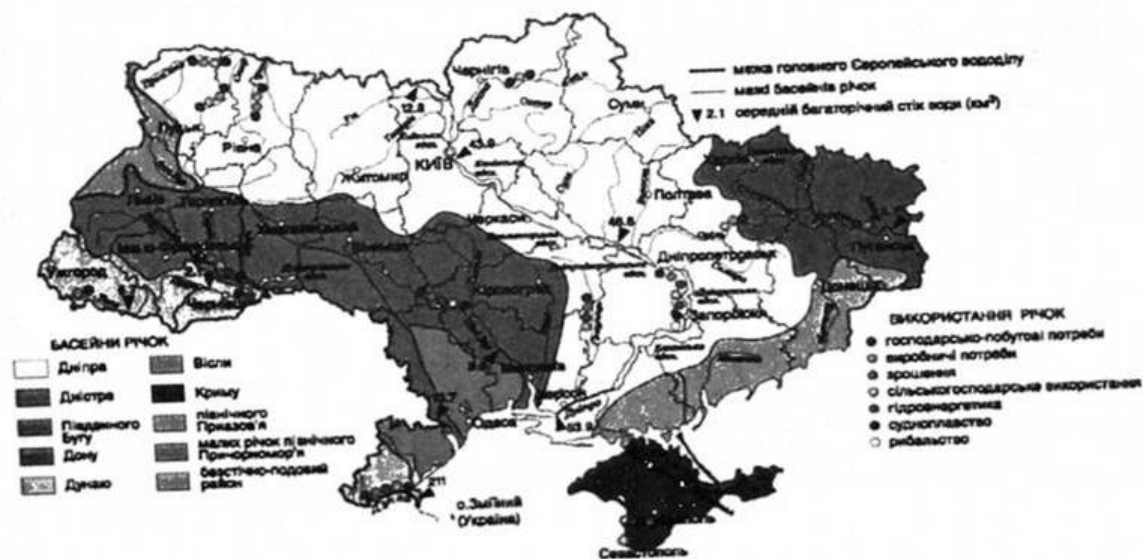
— великі — це річки, розташовані у кількох географічних зонах, що мають площу водозбору понад 50 тис. км²;

— середні — річки, які мають площу водозбору від 2 до 50 тис. км²;

— малі річки з площею водозбору до 2 тис. км².

Головним постачальником води для України є Дніпро. Інші річки, що забезпечують потреби у воді, — Дунай, Дністер, Південний Буг, Тиса, Прут та ін. (табл. 7.1). Стан води й повноводдя цих водних артерій залежать головним чином від стану їх приток — малих річок, яких налічується близько 63 тис, вони мають величезне значення (варто згадати, що 90 % населених пунктів розташовані саме в долинах малих річок та користуються їхньою водою). Проте стан малих річок України на сьогодні є надто складним: понад 20 тис. їх вже зникло, пересохло. Це, звичайно, зумовлює деградацію великих річок, тому проблема їх збереження й оздоровлення — одна з найгостріших для України.

Сучасний стан басейну р. Дніпро та інших річок України. Дніпро — найбільша річка України, третя в Європі після Волги та Дунаю за площею водозбірного басейну (504 тис. км²) і протяжністю (2201 км). Довжина Дніпра в межах України становить 981 км, площа водозбірного басейну — 286 тис. км². Водними ресурсами Дніпра користується понад 30 млн жителів України

Основними причинами кризової ситуації, що склалася в басейнах великих і малих річок України, вважаються такі:

- спорудження каскаду водосховищ на Дніпрі, в результаті чого було затоплено понад 500 тис. га і підтоплено 100 тис. га продуктивних земель, зруйновано майже 1,5 тис. км берегів, змінено водний режим та ін.;
- великомасштабні меліорації;
- будівництво низки великих промислових комплексів у басейнах річок;
- величезні об'єми водозбору для промисловості та зрошення;
- колосальні обсяги забруднень.

Пріоритет у вирішенні проблеми екологічного стану р. Дніпро, ресурси якої становлять близько 80% водних ресурсів України, певною мірою відображається і на державній екологічній політиці, а саме у реалізації Національної програми екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води. Окрім того, на думку експертів, на сьогодні в Україні масштабно постають проблеми екологічного стану Азовського моря, а також річок Сіверський Донець і Південний Буг.

Водосховища, канали і ставки України. Водосховища — це штучні водойми, утворені під час спорудження водомірної греблі у долині річки, причому об'єми води в них перевищують 1 млн м³. Водосховища створюють з метою регулювання річкового стоку для забезпечення різноманітних господарських потреб. Virізняють п'ять головних видів водосховищ:

— рівнинні, що характеризуються великою площею водної поверхні, невеликою максимальною (15—25 м) і середньою (переважно 5—9 м) глибинами, інтенсивними процесами переробки берегів;

— водосховища передгірні та плоскогірних областей. Для них властиві великі глибини (70—100 м і більше), порівняно невелика інтенсивність переробки берегів, незначне затоплення і підтоплення території;

— гірські мають великі глибини (часто понад 100 м), незначні площі підтоплення та невелику інтенсивність переробки берегів;

— озерні, які створюють під час будівництва греблі на річці, що витікає з озера. Перевагою цих водосховищ є те, що за незначного підпору і невеликої площі затоплення земель у них можна закумулювати великі об'єми води;

— наливні — для їх спорудження використовують природні улоговини. Застосовують такі водосховища переважно у процесі зрошення та будівництва гідроакумулювальних електростанцій.

Чорне та Азовське моря є найвіддаленішими від відкритих вод Світового океану. Площа їх водозбірних басейнів (2,4 млн км²) значно перевищує площу їх акваторій, що зумовлює високу залежність морських екосистем від стану водозбірного басейну. Азово-Чорноморський водозбірний басейн охоплює майже всю територію України (96 %), частка якої у площі басейну становить майже 23 % і включає водозбірні басейни таких великих річок, як Дніпро, Дністер, Дунай, Південний Буг, а також малих річок північного Приазов'я, Криму та північного Причорномор'я. У межах України розміщено 14 лиманів та естуаріїв загальною площею 1952 км² із солоністю води від 0,3 до 296,0 ‰. До Азово-Чорноморського басейну, який є південним кордоном України, потрапляє велика кількість побутових і промислових стічних вод, нафтопродуктів та залишків добрив і пестицидів. Найуразливішими щодо антропогенного навантаження є прибережні частини Чорного та Азовського морів, особливо в зоні діяльності портів, поблизу гирлових ділянок річок, а також у межах впливу населених пунктів.

Азовське море — найменше за площею (39 тис. км²) і наймілкіше (пересічна глибина — 7,4 м; максимальна — 15 м) у світі^{*94}. За ступенем забруднення у розрахунку на 1 м³ води це море займає перше місце у світі. Щороку в Азовське море скидається 1,1 млрд м³ неочищених стоків; із ними потрапляє велика кількість хлору, натрію, калію та інших речовин. Майже 40—50 років тому в ньому виловлювали риби в 35 разів більше, ніж у Чорному морі, й у 12 разів більше, ніж у Балтійському.

Чорне море — майже повністю "закрита" водойма, тому воно особливо чутливе до забруднення. Щороку в нього скидається в середньому 2 млрд м³ неочищених стоків, а у деякі роки — майже 5 млрд м³ стічних вод. Унаслідок скидів на узбережжя дренажних вод із поливних площ Південноукраїнського каналу в районі Скадовська почалося замулювання пляжів. Максимальну забрудненість мають ділянки узбережжя як Чорного, так і Азовського морів до глибини 100 м.

У водах Чорного моря спостерігається максимальне забруднення синтетичними поверхнево-активними речовинами. Найзабрудненішими залишаються морські води порту "Одеса", де середні концентрації за обсягом фенолу досягають 8 ГДК, а також дельтові водотоки та узмор'я Дунаю (4 ГДК), але тут спостерігається тенденція до зменшення рівнів забруднення в 1,4—1,5 рази

Особливістю Чорного моря є наявність глибоководної сірководневої зони, в якій можливе існування лише анаеробних організмів. В останні десятиріччя виникла загроза так званого сірководневого вибуху: рівень сірководню піднявся настільки, що можливий його вихід на поверхню. На сьогодні верхня межа цієї зони в центрі моря збільшилася до позначки 100 м, а у берегів — 300 м. Цей процес пов'язаний зі скидами в прибережні води великої кількості неокислених побутових відходів та нафти.

Різно погіршилася ситуація у Дніпровському та Дністровському лиманах, Каламітській і Каркінітській затоках, кризовою вона стала в Сасикському водосховищі. Велику небезпеку становлять припортові потужні заводи та Південний порт поблизу Одеси, де виробляються і концентруються великі об'єми рідкого аміаку, функціонує потужний

аміакопровід Одеса — Тольятті. На узбережжі Чорного та Азовського морів неодноразово закривали пляжі у зв'язку з тим, що в морській воді виявили збудників таких хвороб, як вірусний гепатит, дизентерія, холера тощо. Часто в питній воді виявляється кишкова паличка, велика кількість штамів якої є стійкою до антибіотиків і сприяють виникненню кишкових інфекцій.

Згідно з чинним законодавством України, з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення, засмічення та збереження їх водності уздовж морів, навколо морських заток і лиманів виокремлюється прибережна захисна смуга шириною понад 2 км від урізу води. Ця смуга належить до зони санітарної охорони моря і може використовуватися лише для будівництва санаторіїв та інших лікувально-оздоровчих закладів, з обов'язковим централізованим водопостачанням і каналізацією

До раціонального використання водних ресурсів належать: їх економні витрати, правильне співвідношення видів прямого та опосередкованого використання, боротьба із втратами води у процесі транспортування, заборона деяких видів промислового використання питної води. Охорона вод — це система заходів (місцевих, державних, міжнародних), спрямованих на використання і відтворення водних ресурсів з метою забезпечити задоволення потреб суспільства та сприятливий вплив вод на весь природний комплекс. До її складу входять такі основні заходи:

- збереження водойм;
- запобігання якісним змінам води та її кількісному зменшенню в регіонах;
- збереження оптимального співвідношення об'ємів води в різних фізичних станах (газо- та пароподібному, рідкому, твердому);
- збереження оптимального співвідношення об'ємів ґрунтової, підземної, наземної та атмосферної вод;
- збереження оптимального кругообігу води в регіонах;
- підтримання на певному рівні кількості опадів. Здійснювати заходи з охорони вод неможливо без дотримання основних принципів охорони водних ресурсів, а саме таких:
 - поєднання процесів використання і охорони;
 - збільшення об'єму та поліпшення якості вод, нормоване водокористування;
 - припинення використання водойм з метою знешкодження стічних вод;
 - вода — економічна категорія, продукт, що має вартість;
 - регулювання річкового стоку, переведення поверхневого стоку в підземний та ін.

Екологічний стан ґрунтів в Україні

Найбільше природне багатство України — чорноземи. Вони складають майже 50 % світового запасу чорноземів. Розорані землі в Україні становлять близько 85 % від площі степів і лісостепів. Посівні площі займають 33,5 млн га. Вже зіпсовано 60 % чорноземів, щорічно втрачається 100 тисяч гектарів родючих ґрунтів. Майже 50 % урожаю сільськогосподарських культур вирощується на ґрунтах, оброблених хімічними добривами та отрутохімікатами. В Україні накопичено 12 тисяч тонн непридатних і заборонених для використання пестицидів. Великої шкоди ґрунтам України завдала необґрунтована меліорація. Майже 50 тис. га орних земель підтоплені, 3,7 млн га землі знаходиться в Чорнобильській зоні. Якщо узагальнити всі зміни, то 22 % території України можна характеризувати як сильно і дуже сильно уражені та непридатні для повного використання. Внаслідок екстенсивного розвитку сільського і лісового господарств, неефективного ведення заповідної та інших природоохоронних справ порушилося співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових та водних ресурсів, і як наслідок — інтенсивний розвиток ерозійних процесів, ущільнення орного шару ґрунту, зниження його родючості, послаблення стійкості природних ландшафтів України.

Проблема охорони та раціонального використання земель є однією із найважливіших завдань людства, бо 98 % продуктів харчування, які споживає людина, отримуються за рахунок обробітку землі. Агрокультурою людина займається майже 10 тисячоліть. За цей період у багатьох частинах планети розквітали і гинули цивілізації, колись квітучі краї перетворювались на пустелі. Низька культура землеробства та хижацька експлуатація земель призводили до руйнування ґрунтів. Французькі вчені підраховали, що за весь історичний період людство втратило близько 2 млрд га родючих земель.

Заходи щодо підвищення продуктивності земель та їхньої охорони дуже різноманітні й повинні здійснюватись комплексно, як єдина система, взаємно доповнюючи один одного і посилюючи дію всіх інших. Тому передусім потрібно, щоб кожний клаптик землі, кожне поле мало дбайливого господаря, освіченого, розсудливого, щоб від стану поля залежала не тільки його доля, а й доля його дітей та онуків.

Заходи	1995	2000	2001	2002	2003
Будівництво протиерозійних гідротехнічних споруд					
вали, вали- канави, км	135,2	9,3	4,4	5,0	4,0
вали-тераси, км	5,4	10,9	16,9	8,6	3,8
вали-дороги, км	16,2	22	0,1	0,3	1,1
протиерозійні ставки (накопичувані твердого стоку), га	177,0	24,0	32,3	33,7	31,8
водоскидні споруди, шт.	51	18	16	6	2
берегоукріплення, км	1,0	4,7	1,2	0,9	237,0
Залуження сильно деградованої і забрудненої шкідливими речовинами ріллі, га	12785,0	14974,0	3510,0	6496,0	16728,8

Рациональне землекористування в сільському господарстві потребує перегляду основного обробітку ґрунту. Досвід Полтавщини, народного академіка Т.С. Мальцева, а також Канади показує, що можна відмовитися від традиційного плуга. Нову безплужну систему обробітку ґрунту було розроблено українським агрономом І.Е. Овсинським ще в кінці ХІХ ст. Суть системи полягає у глибокому розпушуванні ґрунту спеціальними плоскорізами без перегортання пласта. Стерня і поживні рештки залишаються на поверхні. На такий спосіб обробітку витрачається менше пального, в 3—4 рази зменшується інтенсивність площинної ерозії на схилах, поліпшується капілярність ґрунту, збільшується вміст гумусу і не пересихає орний шар. Але побоювання новацій гальмує перехід на прогресивний шлях. У Канаді витрачено 20 років для переходу на безплужну систему обробітку. Це відбулося тоді, коли на зміну консервативним батькам-хліборобам прийшли діти, виховані у сільськогосподарських коледжах. Безплужний обробіток ґрунту є одним з елементів мінімального обробітку, який зберігає ґрунт, цінні властивості землі. На порядку денному постає ще один перспективний спосіб — нульовий обробіток, коли механічне втручання здійснюється раз на кілька років. Він можливий лише при високій культурі поля, коли можна сіяти або садити спеціальними навісними агрегатами у лунки, які робляться свердлами. Такі агрегати крокують по полю, опускаючи свердла для утворення лунок, закладання добрив і насіння у лунки, їхнього закриття. Технологія нульового обробітку ґрунту вдосконалюється і знайде у майбутньому широке застосування. Таке органічне землеробство, при якому повністю виключається застосування отрутохімікатів і неякісних мінеральних добрив і навіть повністю забороняється їхнє використання, є альтернативою ультрахімізованого методу господарювання.

При органічному (біологічному) землеробстві спершу врожаї дещо нижчі (на 10—20 %), але його продукція цінується на світовому ринку значно дорожче, ніж та, що вирощена із застосуванням мінеральних добрив та отрутохімікатів, іноді навіть в 2—3 рази.

Органічне землеробство базується на використанні органічних добрив, насамперед гною, торфу, сапропелів, що постійно збільшує у ґрунті вміст гумусу — основи основ його родючості.

Щоб врятувати український чорнозем, треба щороку вносити на гектар по 30—40 тонн органіки. Раніше налічувалось більше десяти видів гною. Нині ж гнойове господарство занедбане. На поля вивозяться переважно гноївка, сечовина, котрі отруюють ґрунт.

Доведено, що свинокомплекс на 100 тис. голів свиней дає стільки забруднень, скільки місто з 400-тисячним населенням.

Але вихід знайдено, й існує технологічно відпрацьований процес. Гній, гноївка, інші органічні рештки переробляються у спеціальних установках на біогаз (метан) і цінне концентроване органічне добриво. У спеціальні металеві ємності закладають гній, гноївку, органічні рештки, герметично закупорюють і дещо підігрівають. У процесі бродіння виділяється метан, що використовується для опалення як екологічно чисте паливо, а органічні речовини, багаті на азот, фосфор, калій та мікроелементи, осідають на дно. Після припинення бродіння воду зливають, осад висушують і гранулюють. У такому органічному добриві концентрація поживних елементів у 10 разів вища, ніж у гної. І транспортувати на поля таке добриво набагато зручніше, ніж гній* Такий досвід є в ряді країн. В 1986 році в Китаї було отримано 100 млрд куб. м біогазу і велику кількість якісних знезаражених, без насіння бур'янів, органічних добрив.

Підвищенню вмісту гумусу в ґрунтах сприяє безплужний обробіток ґрунтів, а також ґрунтова фауна, яка здійснює гуміфікацію органічних решток. Особливо велика роль у цьому дощових черв'яків. У ряді країн Європи вирощують дощових черв'яків на спеціальних біофабриках. Фермери їх купують і завозять на поля для поліпшення властивостей ґрунту (за умови переходу на органічне землеробство).

Збільшення вмісту гумусу значно підвищує ефективність мінеральних добрив, знижує їхню побічну негативну дію, сприяє закріпленню їхніх надлишків і нейтралізує шкідливі домішки.

Для постійного невпинного підвищення врожайності ґрунтів необхідно здійснити ряд меліоративних заходів.

Меліорація — докорінне поліпшення природних умов ґрунтів з метою підвищення їхньої родючості.

За дією на ґрунт і рослини меліорація поділяється на декілька видів. Агротехнічні меліорації передбачають суттєве поліпшення агрономічних властивостей ґрунту шляхом оптимального обробітку із застосуванням спеціальних прийомів — переривчастого боронування, щілинування, лункування та інших прийомів для затримання снігу та стічних вод.

Лісотехнічні меліорації здійснюються з метою поліпшення водного режиму та мікроклімату, захисту ґрунтів від ерозії шляхом заліснення схилів, балок і ярів, вододілів і рухомих пісків, розведення лісів загального агрономічного призначення.

Хімічні меліорації поліпшують агрохімічні і агрофізичні властивості ґрунтів шляхом використання вапна, гіпсу, дефекату, торфу, сапропелів, компостів, гною та інших матеріалів, що збагачують ґрунт на органіку.

Рідкісні види тварин і рослин в Україні

Рідкісні та зникаючі рослини і тварини України — довідник, який являє собою перше узагальнення і найповніше видання, вміщуюче інформацію про рідкісні і зникаючі рослини і тварини України на станом на початок 1980-х років. У книзі висвітлюються тогочасні погляди на стан і перспективи існування таких феноменів природи, як рідкісні, ендемічні і реліктові рослини і тварини, які сьогодні перебувають у найбільшій небезпеці. Дані біологічні характеристики, відомості про поширення та охорону 231 рідкісний і зникаючий вид рослин і 131 вид тварин України. У довіднику містяться відомості про всіх рідкісні та зникаючі видах флори і фауни України, включених і рекомендованих до Червоної книги УРСР. Таким чином його можна розглядати як розгорнутий науково-популярний коментар до офіційної Червоної книги УРСР, доступний для широкого читача. Опису видів передують коротка історична довідка про охорону рослин і тварин, і виклад поглядів на шляхи і форми охорони, визначення понять і термінів. Видові нариси розташовані за систематичним принципом (нижчий ранг — родина), а всередині родин — за абеткою видових назв. Поряд з російськими наведені українська та наукова латинська назва виду. Матеріал кожного нарису викладено за єдиною схемою: короткий опис статусу, поширення, проживання чисельність у природі, причини її зміни, особливості біології та розмноження, прийняті і необхідні заходи охорони, джерела інформації. У порівнянні з Червоною книгою УРСР (1980) дане видання містить уточнений статус видів, причому вперше зроблена спроба врахувати всі знахідки цих тварин і рослин на території УРСР, і кадастр — детальний перелік місць знахідок з посиланням на джерело інформації.

Рідкісні види тварин і рослин в Україні Рідкісні та зникаючі рослини і тварини України — довідник, який являє собою перше узагальнення і найповніше видання, вміщуюче інформацію про рідкісні і зникаючі рослини і тварини України на станом на початок 1980-х років. У книзі висвітлюються тогочасні погляди на стан і перспективи існування таких феноменів природи, як рідкісні, ендемічні і реліктові рослини і тварини, які сьогодні перебувають у найбільшій небезпеці. Дані біологічні характеристики, відомості про поширення та охорону 231 рідкісний і зникаючий вид рослин і 131 вид тварин України. У довіднику містяться відомості про всіх рідкісні та зникаючі видах флори і фауни України, включених і рекомендованих до Червоної книги УРСР. Таким чином його можна розглядати як розгорнутий науково-популярний коментар до офіційної Червоної книги УРСР, доступний для широкого читача. Опису видів передують коротка історична довідка про охорону рослин і тварин, і виклад поглядів на шляхи і форми охорони, визначення понять і термінів. Видові нариси розташовані за систематичним принципом (нижчий ранг — родина), а всередині родин — за Більшість нарисів забезпечено ілюстрацією виду і картою, на якій вказані місця його проживання (поширення) в Україні. Різними знаками позначені пункти, в яких вид зустрічався до 1940 р., до 1960 р., до 1980 р. При складанні карт широко використані неопубліковані матеріали, що зберігаються в Зоологічному та Ботанічному музеях АН УРСР і в музеях Київського університету, Львівського природознавчого музею, Ужгородського університету, Кримського заповідно-мисливського господарства та Зоологічного інституту АН СРСР. видових назв. Поряд з російськими наведені українська та наукова латинська назва виду. Матеріал кожного нарису викладено за єдиною схемою: короткий опис,

Найрідкісніші види тварин

Зубр – найбільший бик, який програв битву з людиною

Коротко про вид: найбільший ссавець материкової Європи, останній європейський представник диких биків – зубр.

Колись цей вид населяв ліси і відкриті місцини від Піренейського півострова до Західного Сибіру, Англію і

Скандинавію. Але сьогодні, на жаль, у дикій природі його майже не зустріти. Недарма зображення зубра стало всесвітнім символом порятунку рідкісних тварин і таких, що зникають.

Легенда про зубра: одного разу воєвода Драгош побачив цього величного гіганта, зібрав загін і рушив по слідах тварини. Так бик і привів його до красивих багатих земель на березі річки, ці землі Драгош назвав Молдовою і залишився там правити.

Цікавий факт: для молдаван зубр – символ, який пов'язує минуле, сьогодення і майбутнє народу.

Де можна побачити: Державна резиденція «Залісся» (Київська область), Національний заповідник «Асканія Нова» (Херсонська область), Сумська, Вінницька та Чернівецька області.

Коли їхати: протягом року.

Хохуля – найнепримітніший звірок, який пережив величезних мамонтів
Коротко про вид: цей непомітний звірок є живим свідком мамонтів. Близький родич кротів і їжаків у ході еволюції чудово пристосувався до життя у воді. Ще сто років тому хохулі були широко поширені у світі. В Україні вони жили у заплавах водоймах басейнів річок Південний Буг, Середній і Нижній Дніпро, нижній Дністер і у долинах Сіверського Дінця. Сьогодні чисельність виду не перевищує 300 особин.

Рись – найпильніший хижак

Коротко про вид: цей граціозний хижак ще зовсім недавно був поширений по всій Європі, але сьогодні носить статус «рідкісний», і занесений до Червоної книги. В Україні налічують близько 350–400 особин. Живуть вони на території Карпат і Полісся. Побачити рись у природі складно, оскільки вона дуже потайлива і обережна, на полювання виходить у темний час доби.

Найрідкісніші види тварин

Підсніжник звичайний

Вважають, що підсніжники – “квіти надії” -першими з’являються з-під снігу, засвідчують прихід весни. На Україні росте 3 вида підсніжника. У нас, на Хмельниччині, широко розповсюджений в дубово-грабових лісах підсніжник звичайний. Коротке життя підсніжників і дуже легко воно може обірватися. Вони вже зникли з околиць Києва і все рідше зустрічаються навколо інших великих міст, тому що підлягають масовому збору для букетів. Цибулини по-хижацьки викопуються любителями. Давно пора розводити підсніжники на спеціальних плантаціях. Економічно це оправдано, якщо врахувати ще й те, що це дуже цінна лікарська сировина. Препарати, виготовлені із цибулини підсніжника, використовуються при лікуванні невритів, радикулітів та ін. хвороб.

Чемерник чорний

Центральноевропейський гірський вид на східній межі ареалу. Багаторічна вічнозелена рослина до 25 см заввишки. Цвіте у березні – квітні. Ростає поодинокі у вологих лісах Придністров'я. Розмножується насінням і вегетативно. Отруйна рослина. Проте кореневище використовується як лікарська сировина, а квіти зриваються на букети. Необхідний контроль за станом популяцій.

Сон великий

Центральноєвропейський вид на східній межі ареалу. Ще можливі нічні заморозки, але квітку сон-трави це не лякає, вона заделегідь “утеплилася” щільним шаром м’яких сріблястих волосків. Назву “сон” рослина отримала через те, що квіти в похмуру погоду закриті, ніби сплять, та й в народній медицині використовували цю рослину як снотворний засіб. Ця багаторічна рослина росте на світлих сухих відкритих ділянках, в основному, на узліссі, на сонячних схилах Товтр. Поява перших квітів еону співпадає з початком руху соку у берези – якраз на початку весни. Листки з’являються після цвітіння. Живе рослина до глибокої осені, запасуючи поживні речовини в кореневищі. Сон великий дуже декоративна рослина і шкода, що він знищується оберемками на весняні букети. Цю рослину можна вирощувати на клумбах, пам’ятаючи умову, що вона не любить багато вологи і падає перевагу підвищеним сухим ділянкам. На одному і тому ж місці сон-трава може рости більше 10 років. Охороняється у заказниках: Циківський, Чапля, Панівецька Дача.

Дякую за увагу